

نامه به سردبیر

نقش حمایتی سردبیران و داوران مجلات علمی

مسعود محمدی^{۱*}

چکیده

گسترش فعالیت‌های پژوهشی و ارائه نتایج این مقالات در مجلات علمی و همچنین روند رو به رشد تحقیقات توسط دانشجویان، نقش مجلات و خصوصاً داوران این مجلات را بسیار تاثیرگذار نشان می‌دهد. یک مقاله هر چند به صورت سطحی و با بی‌دقتی نوشته شده باشد، می‌تواند با نظرات دقیق یک مشاور امکان چاپ پیدا کند، بنابراین یک داور مانند یک استاد راهنما می‌تواند کمک‌کننده باشد و نقش بسیار وسیعی در حمایت محققینی که تازه در این مسیر قدم گذاشته‌اند، داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: سردبیران، داوران، مقالات علمی، نقش حمایتی

۱- کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۱۸۹۰۵۷۹۶۲، پست الکترونیکی: Masoud.mohammadi1989@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۲/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۱/۶

مقدمه

با توجه به گسترش تحقیق و فعالیت‌های پژوهشی و ارائه نتایج این مقالات در مجلات علمی پژوهشی (۱) و همچنین روند رو به رشد انجام تحقیقات توسط دانشجویان که در ابتدای این راه وسوسه‌انگیز که جستجوی بیشتر و تفکر و خردورزی را می‌طلبد هستند، نقش مجلات و خصوصاً داوران این مجلات بسیار تاثیرگذار است، چرا که فرآیند داوری مقالات یک مقوله حسی و ادراکی (Intuitive) نبوده و نیاز به آموزش و تجربه دارد که کسب آن آسان نبوده و مطمئناً از طریق داوری مجلات بیشتر و با سعی و خطا به دست می‌آید (۱،۲) اساساً داوران دارای نقش‌هایی همچون تعیین ارزش کلی مقالات برای انتشار و ارائه انتقادات سازنده به مؤلفین بدون لحاظ کردن چاپ یا رد مقاله می‌باشند (۲).

همواره تحقیقات علمی که در آن محققان به طور تخصصی به دنبال حل مسئله مورد نظر باشند، به کارهای قبلی مراجعه نموده و مروری بر متون دقیق داشته و بتوانند یافته‌های خود را توجیه کند و با این نتایج جامعه علمی خود را متقاعد کند، شایستگی چاپ شدن در مقالات را دارند (۳) و این در حالی است که بیشتر داوران در تعیین ارزش کلی مقالات برای انتشار توانایی خوبی دارند ولی یک داور متعهد علاوه بر ارزش گذاری مقالات نقش یک مشاور را نیز برای مؤلف داراست، چرا که هدف بیشتر مقالاتی که نوشته می‌شود بهبود دانش و گسترش مرزهای آن است، لذا یک مقاله هر چند در مقاله‌ای که افراد تازه کار در این زمینه به صورت سطحی و با بی‌دقتی نوشته‌اند می‌تواند با نظرات دقیق یک مشاور امکان چاپ را پیدا کند، بنابراین یک داور موظف است هر آنچه که نویسنده ندیده را ببیند و به اندازه یک محقق همکار، یک استاد راهنما و همچنین یک استاد مشاور و حتی بالاتر از آن فردی که تجربه بسیاری در زمینه چاپ مقاله داراست، کمک کننده و راهنما باشد (۴).

همچنین یک داور می‌تواند نقش بسیار وسیعی در حمایت نسل‌های جوان و محققینی که تازه در این مسیر قدم گذاشته‌اند، داشته باشد، چرا که داور همان‌گونه که گفته شد یک خصم

و یا دشمن و حتی رقیب نیست بلکه یک منتقد دلسوز است که بهتر است همواره دارای دیدی اصلاحی و نه مخرب باشد تا بتواند تجربیات بی‌نظیر خود را در اختیار محققان قرار دهد که در زمینه‌های علمی در رشد دانش پروراندن تفکرهای جدید بسیار مهم بوده و جلب توجه می‌کند. به لحاظ اخلاقی نیز یک داور باید مقاله را به گونه‌ای داوری نماید که انتظار دارد همان‌گونه نیز مقاله خودش مورد داوری قرار گیرد (۴،۵) و از دیدگاه اخلاقی نیز ضروری است که اگر داور موضوع مقاله را در خارج از حیطه کاری و تجربی خود می‌داند بهتر است آن را به داور دیگری ارجاع دهد.

برخی از پژوهشگران تازه کار با یک ذهن خلاق اما بی‌تجربه اقدام به نوشتن می‌کند و نیاز به توجه برای شکوفا شدن دارد، لذا سردبیران مجلات علاوه بر بررسی با دید باز مقالات با نگاه اول و این دید که باید نقش حمایتی داشته باشند و اجازه دهند تا مقالات مورد داوری قرار گیرند (مطمئناً این موضوع نقش سردبیر را برای تعیین نقش اولیه حمایتی برای مقالاتی که شایستگی داوری شدن را دارند، بیان می‌کند چرا که امکان داوری برای هر مقاله‌ای که به مجله فرستاده می‌شود وجود ندارد) و قرار دادن داوران تخصصی برای داوری مقالات که انتظار اولیه هر نویسنده‌ای است، باید به داوران عزیز تأکید داشته باشد تا همان‌گونه که داوری خود را به دقت انجام می‌دهند، آن داوری را به صورت حمایتی انجام دهند تا اگر نتیجه داوری مقاله، به صورت رد مقاله (Reject) بود، نامه‌ای شامل دلایل دقیقی که باعث رد شدن مقاله شده و همچنین راهنمایی‌های بزرگوارانه‌ای که داور می‌تواند در جهت بهتر شدن مقاله داشته باشد را همراه با مقاله به فرد نویسنده عودت دهند تا تأثیری منفی در فرد نویسنده نداشته باشد و او را ناامید نکند.

هر مقاله‌ای که به یک مجله فرستاده می‌شود با هدف‌هایی از سوی یک نویسنده همراه است، گرچه ممکن است کاستی‌هایی داشته باشد و این کاستی‌ها ساختاری نبوده بلکه می‌تواند ناشی از عدم تجربه نویسنده باشد، در این حالت است که نقش

گسترده‌تر از موارد ذکر شده برای سردبیر است که شامل ۱- طرح و متدلوژی نادرست ۲- آمار و نتایج ناقص و نادرست و ۳- مرتبط نبودن؛ که البته مقالاتی که وارد مرحله داوری می‌شوند چون توسط سردبیر بررسی می‌شوند کمتر دچار چینی مشکلاتی هستند و در این موارد نقش بیشتر داوران مشخص می‌شود که با بررسی کمیت و کیفیت یک مقاله تصمیم بر رد و یا قبول آن بگیرند، اما باید توجه داشته باشند که این اشکالات یا نقاط ضعف (Flaws) بالقوه قابل رفع هستند و ممکن است با پرداختن به آن‌ها و انجام اصلاحات، یک مقاله مورد پذیرش قرار گیرد (۱).

حال داوران مجلات علمی می‌توانند نقش یک استاد راهنما را داشته باشند و بیشتر در جهت حمایت از مقالات باشند و به جای رد سریع مقالات تصمیم به اخذ راهنمایی‌هایی برای نجات یک مقاله داشته باشند و حداقل در صورت رد نهایی مقالات نویسنده مقاله را با یک کلمه رد (Reject) نا امید نکنند (۱،۳) و با نوشتن یک نامه تقدیر و دلایل روشن که موجب رد مقاله شده است به نویسنده قوت قلب دهند تا نهایتاً مقاله در مجله دیگری امکان چاپ داشته باشد.

حمایتی سردبیر به منظور تعیین چنین مقالاتی که نیازمند حمایت هستند تعیین می‌شود، چراکه همان‌گونه که ذکر شد به دلیل کمبود وقت نمی‌توان همه مقالات را مورد ارزیابی قرار داد و بررسی کرد..

دلایل زیادی وجود دارد تا یک سردبیر تصمیم به رد یا قبول یک مقاله بگیرد که از جمله آن می‌توان به ۱- مرتبط نبودن مقاله با اهداف مجله ۲- داده‌های ضعیف مجله و ۳- قدیمی بودن مقالات (۱،۲) که البته در این موارد هیچ‌گونه دلیلی ندارد که یک سردبیر بتواند مقاله را پذیرش کند اما اگر مقالاتی مشکلات بالا را نداشتند آیا مورد حمایت سردبیر برای ورود به مرحله داوری قرار خواهند گرفت؟

ضروری است که یک سردبیر همچون یک معلم مقالات مهم و صد البته مقالاتی را که نیازمند حمایت هستند در چتر حمایت خود بگیرد و از ضایع شدن مقاله و ناامیدی نویسندگان آن بکاهد، پس اولین مرحله حمایت از یک مقاله را سردبیر یک مجله بر عهده دارد، گرچه از وظایف یک سردبیر مجله و از حقوق اساسی یک نویسنده نیز این است که مقاله توسط داوران که احاطه علمی بر موضوع دارند، داوری شود (۱).

هنگامی که مقاله وارد مرحله داوری شد، داوران نیز معیارهایی برای رد و یا قبول یک مقاله دارند که البته

References

- 1- Owlia MB, SHakiba M. *How research papers in scientific method and systematically avoid*. J Med Sci Yazd 2010; 16(2): 3-8.
- 2- Hoppin FG Jr. *How I review an original scientific article*. Am J Respir Crit Care, Med 2002; 166(8): 1019-23.
- 3- Lötter HPP. *How to judge scientific research articles*. SA J Language Teaching 2000.
- 4- Benos DJ, Kirk KL, Hall JE. *How to review a paper*. Adv physiol Educ 2003; 27(2): 47-52.
- 5- Roberts LW, Coverdale J, Edenharder K, Louie A. *How to review a manuscript: a "down-to-earth". approach* Acad psychiatry 2004; 28(2): 81-7.

Letter to Editor**Supportive Role of Editors and Reviewers of Scientific Journals****Masoud Mohammadi (MSc) ^{*1}**

¹ Department of Social Medicine, Faculty of Medicine, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

Received: 26 Jan 2016**Accepted:** 16 May 2016**Abstract**

Expanding of research activities and results of these articles in scientific journals as well as the growing trend of researches by students will show the role of journals and especially referees of these journals. Although an article has written carelessly and superficially, it can be printed in journal with detailed comments of a consultant, therefore a referee like a supervisor can be helpful and have an important role in supporting young researchers who are in the initial step of this path.

Keywords: Editors; Referee; Scientific Papers; Supporting Role

This paper should be cited as:

Masoud Mohammadi. *Supportive role of editors and reviewers of scientific journals*. J Shahid Sadoughi Univ Med Sci 2016; 24(2): 102-05.

***Corresponding author: Tel: 09189057962, email: masoud.mohammadi1989@yahoo.com**